

ul. Fryderyka Chopina 41 lok. 2
20-023 Lublin
fundacja.wor@gmail.com
wolnoscodreligii.pl
NIP: 7123267431
KRS: 0000403073

FUNDACJA
**WOLNOŚĆ
OD RELIGII**

Lublin, 13 września 2018 r.

Wójt Gminy Zielonki

ul. Krakowskie Przedmieście 116

32-087 Zielonka

Szanowny Panie Wójt,

Na podstawie przepisów ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Załącznika nr 2), do kompetencji Gminy Zielonki należało nadanie imienia szkole podstawowej w Zielonkach na wniosek Rady Pedagogicznej tej szkoły. Szkole nadano nazwę Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zielonkach. Uchwałą Rady Pedagogicznej nr 27/2017 z dnia 29 listopada 2017 r. szkoła przyjęła statut. Niektóre postanowienia wskazanego statutu budzą poważne wątpliwości i obawy Fundacji Wolność od Religii, na które Fundacja zwróciła uwagę dyrektor Szkoły w swoim piśmie z dnia 2 marca 2018 r. (w załączeniu).

Wątpliwości Fundacji budzą następujące postanowienia:

- par. 72 ust. 4 Statutu, zgodnie z którym: „**Szkoła corocznie w miesiącu październiku obchodzi uroczyste Święto Patrona Szkoły, którym jest Jan Paweł II. W związku z obchodami może ulec zmianie dzienny rozkład zajęć. W ramach obchodów Święta Patrona Szkoły uczniowie uczestniczą w mszy świętej z zachowaniem zasady dobrowolności.**”
- par. 72 ust. 5 Statutu, zgodnie z którym: „Szkola wpisując w program obchodów Święta Patrona mszę świętą uwzględni wolę rodziców uczniów,

a także uznaje znaczenie postaci Jana Pawła II”, która jednoznacznie kojarzy się z określonym wyznaniem.

- par. 3 ust. 2 pkt 2 Statut, zgodnie z którym: „**Kształcenie ogólne w Szkole ma na celu rozwijanie postaw i wartości zgodnie z nauką głoszoną przez Patrona Szkoły Jana Pawła II**”.

Szkoła w odpowiedzi na wniosek Fundacji, w piśmie z dnia 27 marca 2018 r. uznała, że postanowienia statutu są zgodne z prawem, nie znajdując tym samym podstawy do ich uchylecia bądź zmiany.

Tymczasem powyższe postanowienia są sprzeczne zarówno ze wskazywanymi przepisami Konstytucji, jak również z art. 14 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., z których wynika zasada swobody wyznania światopoglądu. **Postanowienia statutu wprowadzają do życia szkoły elementy religijne.**

Statut Szkoły wskazuje wprost na zamiar rozwijania w stosunku do uczniów postaw i wartości zgodnych z nauczaniem Jana Pawła II.

W związku z powyższym zwracamy się z pytaniem czy Gmina Zielonki, przyjmując uchwałę o nadaniu imienia Szkole bądź nadając to imię, nadała dyrekcji Szkoły uprawnienia do wychowywania religijnego uczniów, nawet wbrew woli ich rodziców?

Niewątpliwie do takich działań dąży Szkoła, formułując w ten sposób postanowienia swojego Statutu. Szkoła eksponuje Jana Pawła II jako postać religijną. Jan Paweł II był głową Kościoła katolickiego, zatem oczywistym jest, że głoszona przez niego nauka i poglądy nie mogły być sprzeczna z doktryną kościelną i nie można ich oddzielić od poglądów o ściśle religijnym charakterze. Rozwijając wobec uczniów postawy i wartości zgodne z wartościami Jana Pawła II, Szkoła będzie przekazywać zasady religijne jednego, konkretnego wyznania wszystkim uczniom Szkoły, niezależnie od ich światopoglądu oraz wartości wyznawanych przez rodziców uczniów. Jednoznacznym podkreśleniem religijnych wartości, które Szkoła zamierza rozwijać wśród uczniów, jest forma, w jakiej Szkoła postanowieniem statutu zamierza obchodzić dzień patrona. **Statut przewiduje w tym celu uczestnictwo w ceremonii mszy świętej w obrządku katolickim.**

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., II CSK 1/13, „Dobrem osobistym podlegającym ochronie jako "swoboda sumienia" jest zatem swoboda w zakresie przyjęcia określonego światopoglądu, w tym także przyjęcia określonego wyznania. Na swobodę sumienia osoby wyznającej określoną religię składa się wolność wyrażania swoich przekonań religijnych oraz wykonywania praktyk religijnych. Osoba, która deklaruje się jako niewierząca, (...) może oczekiwać, że nie będzie poddawana praktykom religijnym wbrew swej woli, czy zmuszana do udziału w nich albo do postępowania się symbolami religijnymi.”.

Szkoła powinna być miejscem, gdzie realizowane są zasady tolerancji i niedyskryminacji uczniów w zakresie wyznania. Natomiast organ prowadzący, zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, *Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności: zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym*

bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki powinien zadbać o zapewnienie odpowiednich warunków wychowania i opieki dzieci uczęszczających do szkoły, w tym zagwarantowania wychowania dzieci w zgodzie z prawem określonym w Konstytucji, ustawach oraz przepisach prawa międzynarodowego, w tym niedyskryminacji oraz swobody wyboru religii i praktyk religijnych.

Gmina Zielonki, przyjmując bierną postawę wobec kontrowersyjnych postanowień statutu Szkoły, daje przyzwolenie na ograniczanie lub wręcz łamanie konstytucyjnego prawa do swobody światopoglądowej, przysługującego wszystkim uczniom – mieszkańcom gminy.

Mając na uwadze powyższe, zasadnym będzie zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie, a także podjęcie przez Gminę stosownych działań w celu zbadania i wyjaśnienia zaistniałej sytuacji.

Ponadto proszę o udzielenie odpowiedzi z zachowaniem formy pisemnej, czy Gmina przyjmując uchwałę o nadaniu imienia Szkole bądź nadając to imię, dała Dyrekcji Szkoły prerogatywy do wychowywania religijnego uczniów, nawet wbrew woli ich rodziców? Ponadto, czy Gmina zamierza podjąć działania w celu rozwiązania powstałego problemu?

Z poważaniem,

Dorota Wójcik
prezeska zarządu

Załączniki:

- 1) Pismo Fundacji z dnia 02.03.2018r. do Dyrektora Szkoły Podstawowej w Zielonkach
- 2) Odpowiedź Szkoły na pismo Fundacji udzielona z datą 27.03.2018r.
- 3) Pismo Fundacji z dnia 11.04.2018r. do Małopolskiego Kuratora Oświaty
- 4) Odpowiedź Małopolskiego Kuratora Oświaty

Szanowna Pani Bożena Nowak
Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach
ul. Ks. J. Michalika 2, 32-087

Działając w imieniu Fundacji Wolność od Religii z siedzibą w Lublinie, w ramach kampanii społecznej pn. *Równość w szkole*, prowadzonej na rzecz przestrzegania w naszym kraju prawa oświatowego, w odpowiedzi na prośby zaniepokojonych rodziców uczniów uczęszczających do zarządzanej przez Panią placówki publicznej, pragnę zwrócić uwagę na zapisy zawarte w statucie Szkoły, przyjętego Uchwałą Rady Pedagogicznej nr 27/2017 z dnia 29 listopada 2017 r. i wnoszę o zawniostkowanie do Rady Pedagogicznej Szkoły o ich zmianę, poprzez uchylene postanowień:

1. par. 72 ust. 4 Statutu, zgodnie z którym: „Szkoła corocznie w miesiącu październiku obchodzi uroczyste Święto Patrona Szkoły, którym jest Jan Paweł II. W związku z obchodami może ulec zmianie dzienny rozkład zajęć. W ramach obchodów Święta Patrona Szkoły uczniowie uczestniczą w mszy świętej z zachowaniem zasady dobrowolności.”
2. par. 72 ust. 5 Statutu, zgodnie z którym: „Szkoła wpisując w program obchodów Święta Patrona mszę świętą uwzględnia wolę rodziców uczniów, a także uznaje znaczenie postaci Jana Pawła II, która jednoznacznie kojarzy się z określonym wyznaniem.”
3. par. 3 ust. 2 pkt 2 Statut, zgodnie z którym: „Kształcenie ogólne w Szkole ma na celu rozwijanie postaw i wartości zgodnie z nauką głoszoną przez Patrona Szkoły Jana Pawła II”

Wnoszę o uchylenie powyższych postanowień ze względu na ich sprzeczność z zasadą swobody wyznawania światopoglądu, zapisanego w art. 14 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (ratyfikowanej ustawą z dnia 27 września 1990 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.), a także 52 ust. 3 Konstytucji RP.

UZASADNIENIE

Wniosek niniejszy dotyczy postanowień statutu Szkoły, które w sposób jawny wprowadzają do życia uczniowskiego elementy religijne, niedozwolone ze względu na świecki charakter życia publicznego w Polsce. Wprowadzenie bowiem do statutu zapisów o rozwijaniu postaw i wartości zgodnych z nauką głoszoną przez Jana Pawła II, czy organizowanie uroczystości na jego cześć stanowi dyskryminację uczniów niezwiązanych z kultem Jana Pawła II i wyznających inne wartości moralne. Powyższe zarzuty poczynić należy pomimo to, że Szkoła gwarantuje możliwość nieuczestniczenia w ceremoniach, czy konsultację z rodzicami dotyczącą ich organizacji. Wprowadzenie w/w zapisów do Statutu powoduje bowiem segregację uczniów na tych, którzy wyznają wartości katolickie i na tych, którzy takich wartości nie wyznają. Stanowi to naruszenie zasady niedyskryminacji z art. 52 ust. 3 Konstytucji.

Zadać ponadto należy pytanie, w jaki sposób Szkoła ma zamiar w stosunku do jednych z uczniów „rozwijać postawy i wartości zgodne z nauczaniem Jana Pawła II” (par. 3 ust. 2 pkt 2 Statutu), a w stosunku do tych, którzy takich postaw nie podzielają - takich wartości i postaw nie rozwijać. Wiązałoby się to niezaprzeczalnie z prowadzeniem dwóch, równoległych programów nauczania, w ramach których dla jednych uczniów wprowadzono by wartości wyznawane przez Jana Pawła II, a w dla drugich formułowano by program bez tych wartości. Przeczy to zasadzie równouprawnienia wszystkich uczniów ze względu na światopogląd.

Powyższe zapisy nie mieszczą się w granicach tzw. swobody statutowej Szkoły. Otóż zgodnie z poglądami doktryny prawa: przy stanowieniu statutu szkoły publicznej organ uprawniony do ustalenia jego treści musi się także liczyć z koniecznością

uwzględnienia zwłaszcza **Konwencji o prawach dziecka** – w zakresie uregulowanych w niej powszechnie obowiązujących praw dziecka (Pilich, Mateusz. Art. 98. W: Komentarz do ustawy - Prawo oświatowe, [w:] Prawo oświatowe oraz przepisy wprowadzające. Komentarz. Wolters Kluwer Polska, 2018).

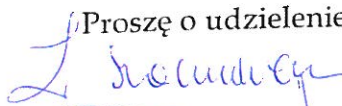
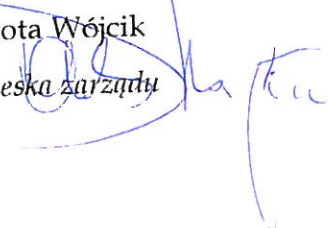
Powyższe postanowienia pozostają natomiast niezgodne z art. 14 ust. 1 **KONWENCJI O PRAWACH DZIECKA** przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., zgodnie z którym: *Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania*. Niewątpliwie natomiast postanowienia wskazujące, że Szkoła kształci w kierunku wyznawania wartości takich, jakie wyznawała osoba kojarzona z Kościołem Katolickim jest złamaniem powyższej zasady. Innymi słowy, skoro powyższa konwencja jest elementem porządku prawnego RP, a postanowienia statutu szkoły publicznej (finansowanej ze środków publicznych) są z nią sprzeczne, to postanowienia takie powinny być wyeliminowane z obrotu prawnego.

Powyższe jest również niezgodne z art. 52 ust. 3 Konstytucji RP. Artykuł ten zabrania organizowania w Szkołach praktyk religijnych, nawet w sytuacji dobrowolnego w nich uczestnictwa. W szkole określona religia może być „nauczana”; jest to jedyny obowiązek, jaki konstytucja formułuje – w kontekście analizowanych tu wolności jednostki – pod adresem szkoły. **Kierownictwu szkoły nie wolno więc organizować uczestnictwa uczniów także w innych sytuacjach „uzewnętrzniania” (ust. 5) religii** (Sarnecki, Paweł. Art. 53. W: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II, wyd. II. Wydawnictwo Sejmowe, 2016). Powyższy stan prawny nakłada na Radę Pedagogiczną obowiązek zmiany statutu.

Ponadto proszę o udzielenie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób szkoła uwzględniła wolę rodziców (par. 72 ust. 5 Statutu, zgodnie z którym: „Szkoła wpisując w program obchodów Święta Patrona mszę świętą uwzględni wolę rodziców uczniów”)?

Czy przeprowadzono w tej sprawie głosowanie i zdecydował głos większości rodziców?

Proszę o udzielenie odpowiedzi na pismo fundacji z zachowaniem formy pisemnej.

Dorota Wójcik
prezesa zarządu

Kancelaria Radcy Prawnego Paweł Dębowski
ul. Przewóz 32A/45, 30-716 Kraków
NIP 6721846078 REGON 362372480
tel. 796 145 850, e-mail: kancelaria@radca-debowski.pl, www.radca-debowski.pl

---

Kraków, dnia 27 marca 2018 r.

Fundacja Wolność od Religii
ul. Fryderyka Chopina 41 lok. 2
20-023 Lublin

Dotyczy: **pisma skierowanego do Pani Bożeny Nowak – Dyrektora Szkoły**
Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach, ul. Ks. J. Michalika 2,
32-087 Zielonki z dnia 2 marca 2018 r.

ODPOWIEDŹ NA PISMO Z DNIA 2 MARCA 2018 R.

Działając jako pełnomocnik Pani Bożeny Nowak – Dyrektora Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach, odpis pełnomocnictwa w załączeniu (oryginał znajduje się w prowadzonej przez mnie Kancelarii), w odpowiedzi na Państwa pismo z dnia 2 marca 2018 r. skierowane w ramach kampanii społecznej pn. „Równość w szkole”, przedstawiam stanowisko Pani Dyrektor w sprawie stawianych w nim zarzutów.

W przedmiotowym piśmie wskazaliście Państwo trzy przepisy Statutu Szkoły, które w Państwa opinii sprzeczne są z zasadą swobody wyznawania światopoglądu, zapisanego w art. 14 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., a także art. 52 ust.3 Konstytucji RP, tj. przepisy:

- § 72 ust. 4 oraz powiązany z nim ust. 5,

oraz

- § 3 ust. 3 pkt 2 (powołujecie Państwo § 3 ust. 2 pkt 2 Statutu, jednak jest to zapewne omyłka pisarska).

Po wnikliwej analizie prawnej przedstawionej argumentacji pragnę poinformować, że wskazane przez Państwa postanowienia Statutu szkoły nie naruszają żadnych przepisów prawa

obowiązującego na terenie naszego kraju, a zatem nie ma podstaw do ich uchylenia bądź zmiany. Proszę przyjąć poniższe szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie.

Zarzut dotyczący § 72 ust. 4 i 5 Statutu Szkoły

Zgodnie z tymi przepisami Szkoła corocznie w miesiącu października obchodzi uroczyste Święto Patrona Szkoły, którym jest Jan Paweł II. W związku z tymi obchodami może ulec zmianie dzienny rozkład zajęć. Ponadto w ramach obchodów Święta Patrona Szkoły uczniowie uczestniczą w mszy świętej z zachowaniem zasady dobrowolności. Szkoła wpisując w program obchodów Święta Patrona mszę świętą uwzględnia wolę rodziców uczniów, a także uznaje znaczenie postaci Jana Pawła II, która jednoznacznie kojarzy się z określonym wyznaniem. Na gruncie tych przepisów formułujecie Państwo zarzut naruszenia zasady niedyskryminacji z art. 52 ust. 3 Konstytucji, a także formułujecie Państwo zakaz organizowania w szkołach praktyk religijnych. W pierwszej kolejności chcielibyśmy zauważyć, że przepis ten w żadnym zakresie nie odnosi się do poruszanych przez Państwa kwestii. Artykuł 52 Konstytucji RP dotyczy wolności poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu, czy też możliwości opuszczenia terytorium kraju. Przyjmując jednak, iż mieliście Państwo na myśli art. 53 ust. 3 Konstytucji RP stoimy na stanowisku, iż umożliwiając uczniom uczestniczenie we mszy św. z okazji obchodów Święta Patrona Szkoły (uwzględniając wolę ich rodziców) nie naruszamy prawa, które określa ten przepis, mianowicie prawa rodziców do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. Co więcej twierdzimy, że zapis ten urzeczywistnia to prawo. Należy stwierdzić, że w świetle obowiązującego stanu prawnego jak najbardziej istnieje możliwość zorganizowania w trakcie zajęć lekcyjnych obchodów Dnia Patrona Szkoły, którym jest Jan Paweł II i w ramach tych obchodów jako jeden z elementów uwzględnić mszę św. Zapis, który Państwo szczególnie podkreślacie (tj. „(...) która jednoznacznie kojarzy się z określonym wyznaniem”) jest zapisem, który uzasadnia, dlaczego akurat jednym z elementów obchodów ma być msza św., a nie przykładowo wyjście do kina, muzeum, czy zorganizowanie meczu. Ta forma obchodów jest związana z osobą Jana Pawła II i jest całkowicie zależna od woli rodziców uczniów. Dyrekcja szkoły jej nie narzuca. Najważniejsza jest kwestia dobrowolności uczestnictwa wszystkich osób, która została zachowana w tych przepisach. Dobrowolność uczestnictwa w praktykach religijnych czyni zadość zasadzie określonej w Konstytucji RP w zakresie wolności uczestniczenia lub nieuczestniczenia w praktykach religijnych. To w gestii rodziców dzieci leży

podejmowanie decyzji w sprawach światopoglądowych, przekonań religijnych i filozoficznych. Należy stwierdzić, że w organizacji takich obchodów nie można dopatrzeć się przykładowo naruszenia art. 25 ust. 2 Konstytucji RP, przepisów ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania z dnia 17 maja 1989 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2017, poz. 1153) czy przepisów ustawy Karta Nauczyciela z dnia 26 stycznia 1982 r. (tekst jedn. Dz. U. 2017 poz. 1189 z późn. zm.). Bezstronność szkoły nie może być utożsamiana z rolą bierną, przeciwnie dopuszcza pozytywne zaangażowanie na rzecz zapewnienia możliwie najszerszej wolności sumienia i religii wszystkim osobom w warunkach demokratycznego i pluralistycznego społeczeństwa. Szkoła nie może zajmować stanowiska wobec „wartości” poszczególnych religii, jednak może uznawać znaczenie dla człowieka teologii różnych wyznań oraz filozofii we wszystkich jej nurtach oraz wkład tych dziedzin wiedzy w rozwój kultury i myśli o człowieku (zob. wyrok TK z 14 grudnia 2009 r., K 55/07). Szkoła wpisując w program obchodów Dnia Patrona msze św. uwzględnia wolę rodziców uczniów, a także uznaje znaczenie postaci Jana Pawła II, która jednoznacznie kojarzy się z określonym wyznaniem. Jednocześnie dla dzieci nieuczestniczących we mszy św. szkoła ma obowiązek zapewnić inne zajęcia, który to obowiązek zostaje za każdym razem wypełniany. Został on również określony w § 72 ust. 6 Statutu Szkoły, który stanowi, że dla uczniów, którzy nie uczestniczą we mszy świętej Szkoła zapewnia zajęcia opiekuńcze.

Przyjmując jednocześnie kolejną wersję Państwa zarzutów, tj. chęć zarzucenia naruszenia art. 53 ust. 2 Konstytucji RP („Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują”) podnosimy stanowczo, że w Szkole nie są organizowane praktyki religijne w formie mszy św. Msza św., o której mowa w przywołanych przepisach Statutu organizowana jest poza terenem Szkoły w kościele. Odnosząc się do przytoczonego komentarza prof. Sarneckiego dotyczącego kierownictwa szkoły i zakazu organizowania uczestnictwa uczniów także w innych sytuacjach „uzewnętrzniania” religii, uważamy, że ten fragment został wyrwany z kontekstu. Chociażby w tym samym fragmencie komentarza Profesor dodaje, że „należy też uznać, że zasada „współdziałania” państwa i kościołów (art. 25 ust. 3) czyni dopuszczalnym pewne posunięcia kierownictwa szkół publicznych (łącznie z organem naczelnym, kierującym tym działem

administracji rządowej), stanowiące ułatwienia w spełnianiu praktyk religijnych przez uczniów (np. ferie szkolne w okresie tzw. rekolekcji). Tym samym należy stwierdzić, że Statut Szkoły kolejny raz urzeczywistnia te poglądy, które Państwo przywołujecie, jednak interpretowane całościowo, a nie tylko wybiórczo.

Analizując wskazane przepisy Statutu Szkoły należy wskazać, że w art. 53 ust. 1 Konstytucji RP ustawodawca przewidział, że każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii. Wolność religii - według art. 53 ust. 2 Konstytucji RP - obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują. Z art. 53 ust. 6 i 7 Konstytucji RP wynika natomiast zakaz zmuszania kogokolwiek do uczestniczenia albo nieuczestniczenia w praktykach religijnych oraz zobowiązania kogokolwiek przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania. Natomiast w art. 1 ustawy z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (tekst jedn. Dz. U. z 2017, poz. 1153) ustawodawca przyjął, że Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu obywatelowi wolność sumienia i wyznania, która obejmuje swobodę wyboru religii lub przekonań oraz wyrażania ich indywidualnie i zbiorowo, prywatnie i publicznie, z zagwarantowaniem równych praw we wszystkich sferach życia społecznego osobom wierzącym i niewierzącym. Z art. 2 tej ustawy wynika, że korzystanie z wolności sumienia i wyznania pozwala zarówno na głoszenie swojej religii lub przekonania, jak i na zachowanie milczenia w sprawach swojej religii lub przekonań, a z art. 6 ust. 2, że nie wolno zmuszać obywateli zarówno do niebrania udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych ani do udziału w nich. Tym samym zadaniem Szkoły zgodnie z powołanymi przepisami jest zapewnienie uczniom, zgodnie z wolą ich rodziców, ochrony ich wolności sumienia i wyznania. Za wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 września 2013 r. (II CSK 1/13) należy stwierdzić, że dobrem osobistym podlegającym ochronie, jako "swoboda sumienia" jest zatem swoboda w zakresie przyjęcia określonego wyznania. Na swobodę sumienia osoby wyznającej określoną religię składa się wolność wyrażania swoich przekonań religijnych oraz wykonywania praktyk religijnych. Osoba, która deklaruje się, jako niewierząca, nie może wprawdzie oczekiwać, że nie będzie miała kontaktu z osobami wierzącymi, ich praktykami i symbolami religijnymi, bo w życiu społecznym byłoby to równoznaczne z ograniczeniem

swobody sumienia osób wierzących, ale może oczekiwać, że nie będzie poddawana praktykom religijnym wbrew swej woli, czy zmuszana do udziału w nich albo do posługiwania się symbolami religijnymi. Kwestionowane przez Państwa przepisy Statutu nie opowiadają się za osobami wierzącymi (bez względu na wyznanie) jak i niewierzącymi, są neutralne. Przepisy te jedynie przewidują możliwość wpisania w harmonogram obchodów Święta Patrona Szkoły mszy św., licząc się z tym, że czymś naturalnym jest chęć uczczenia Patrona Szkoły w takiej formie. Co więcej, gdyby Szkoła nie przewidywała takiej możliwości mogłoby dojść do naruszenia "swobody wyznania" jako dobra osobistego. Szkoła musi ułatwić uczniom, przy zachowaniu pełnej dobrowolności, uczestnictwo w takich praktykach religijnych. W żadnym momencie nie są naruszane prawa uczniów związanych z innym wyznaniem bądź uczniów niewierzących. Msza św. jako jedna z form obchodów Święta Patrona Szkoły jest powiązana bezpośrednio z osobą Jana Pawła II. Gdyby przykładowo Patronem Szkoły był poeta bądź wybitny sportowiec, to czymś naturalnym byłoby umożliwienie odpowiednio uczestnictwa uczniom w wieczorze poetyckim, czy chociażby w zawodach sportowych, powiązanych z osobą Patrona. Oczywiście wszystko z poszanowaniem woli rodziców uczniów. Nie należy więc dopatrywać się w tym kontekście żadnych naruszeń. Konstytucyjne pojęcie wolności zakłada nie tylko usunięcie zakazów i innych przeszkód w kształtowaniu swojego życia zgodnie z dokonaniem przez siebie wyborem, lecz może także wymagać pewnych form pomocy szkoły w celu ułatwienia jednostce realizacji dokonywanych przez siebie wyborów. Dotyczy to także sfery wolności sumienia i religii. Umożliwienie uczestnictwa we mszy św. nie może być uznawane za opowiadanie się przez Szkołę po stronie określonej religii, ale za instrument ułatwiający jednostce życie zgodnie ze swobodnie dokonaniem przez nią wyborem, w tym swobodnym wyborem w sferze religii i światopoglądu.

Zarzut dotyczący § 3 ust. 3 pkt 2 Statutu Szkoły

Przepis ten stanowi, że kształcenie ogólne w Szkole ma na celu między innymi rozwijanie postaw i wartości zgodnie z nauką głoszoną przez Patrona Szkoły Jana Pawła II. Pragniemy jednak zauważyć, że przepis ten w żadnym fragmencie nie odnosi się do wiary głoszonej przez Jana Pawła II. Przepis ten nie obejmuje sfery duchowej, religijnej, dotyczy jedynie sfery świeckiej jaką jest nauka. Osobę Jana Pawła II nie można postrzegać jedynie przez pryzmat wiary, ale także przez pryzmat nauki, bowiem jak powszechnie wiadomo był również wybitnym humanistą. Pozostaje przecież w kręgu zainteresowań przedstawicieli wielu specjalności, tj. przykładowo filozofów, prawników, socjologów, ekonomistów czy

pedagogów. Postać Jana Pawła II w kontekście tego przepisu Statutu i obowiązujących powszechnie przepisów prawa w naszym kraju nie należy utożsamiać z jego wiarą, lecz z jego działalnością pozareligijną, tj. zaangażowaniem w sprawy społeczno-ekonomiczne, troską o przestrzeganie praw człowieka i pokój na świecie, głoszeniem potrzeby poszanowania godności każdej osoby ludzkiej, rolę związku z upadkiem komunizmu czy demokratyzacją Europy Środkowo – Wschodniej (zob. G. Maroń, *Odwołania do osoby papieża Jana Pawła II w polskim prawodawstwie*, Studia prawnicze KUL 2014, nr 3, s. 108). Dowodem prawdziwości tych twierdzeń jest również to, że postać Jana Pawła II jest doceniana poprzez ustanawianie go patronem miast, jego imię nosi wiele ulic jak i szkół w Polsce. Jan Paweł II jest postacią historyczną, był wielkim Polakiem i patriotą, najbardziej znanym Polakiem na świecie. Nawet ustawodawca wielokrotnie odwołuje się do jego osoby. Dla przykładu należy wskazać tu ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. o ustanowieniu 16 października Dniem Papieża Jana Pawła II (Dz.U. 2005 nr 155, poz. 1296), w której wprost podkreśla się, że „składając hołd największemu autorytetowi XX wieku, człowiekowi, który sięgając do źródeł chrześcijaństwa, uczył nas solidarności, odwagi i pokory, stanowczości i wyrozumiałości, mądrości, uchwała się (...)”. Przepis statutu nie jest też sprzeczny z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 roku prawo oświatowe (Dz.U. 2017 nr 59 z późn. zm.), gdzie w preambule zawarto stwierdzenie, że „oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie - respektując chrześcijański system wartości - za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki” czy też z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 nr 356), które określa podstawy programowe i jako osiągnięcie ucznia w zakresie orientacji w czasie historycznym wskazuje: „(...) przedstawia wybrane postacie i prezentuje informacje o wielkich Polakach: królowa Jadwiga, król Stefan Batory, astronom Mikołaj Kopernik, noblistka Maria Skłodowska-Curie, alpinistka Wanda Rutkiewicz, papież Jan Paweł II, nauczycielka - cichociemna gen. Elżbieta Zawacka "Zo".

Przedmiotowego przepisu nie można interpretować w oderwaniu od innych celów kształcenia określonych w § 3 ust. 3 Statutu, tj. wprowadzania uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, uczciwości, współpracy, solidarności, tolerancji, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji oraz akceptacji wobec osób innej narodowości, kultury i wyznania, wskazywania wzorców, postępowania i budowania relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia, wzmocniania poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej, formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób, ukazywania wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności, wszechstronnego rozwoju osobowego ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej czy też kształtowania postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość. Tego przepisu nie można wyklądać również bez uwzględnienia innych postanowień Statutu Szkoły, a to:

- § 3 ust. 2, gdzie wskazuje się na dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia, a także przygotowanie do życia w wolnym społeczeństwie, w duchu zrozumienia, pokoju, tolerancji, równości płci oraz przyjaźni pomiędzy wszystkimi narodami, grupami etnicznymi, narodowymi i religijnymi oraz osobami rdzennego pochodzenia,
- § 17 ust. 4, gdzie uczeń ma prawo na podstawie oświadczenia rodziców uczęszczać na zajęcia religii i etyki, religii lub etyki albo nie uczęszczać na żadne z tych zajęć,
- § 49 ust. 1 pkt 4, gdzie wzorową klasyfikacyjną ocenę zachowania otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria oceny bardzo dobrej, a ponadto okazuje szacunek symbolom narodowym, religijnym,
- § 62 ust. 10 pkt 4 lit. d, zgodnie z którym uczeń ma obowiązek dbać o honor, tradycję i dobre imię Szkoły, a w szczególności okazywać szacunek symbolom narodowym, religijnym i szkolnym,
- § 74 ust. 5, który przewiduje, że udział w zajęciach religii nie jest obowiązkowy.

Za powyższymi rozważaniami przemawia także lektura Szkolnego Programu Wychowawczo – Profilaktycznego obowiązującego w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach. Do najważniejszych celów wychowania i profilaktyki zaliczono przecież wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina,

przyjaciele), wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat, formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób czy też kształtowanie postawy akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka. Ten sam program odnosi się również do prawa rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem religijnymi i moralnymi, jeśli nie są one w sprzeczności z prawami dziecka. W żadnym fragmencie Statutu Szkoły jak i wskazanego programu nie narzuca się żadnego wyznania. Wszystkie te elementy określone przepisami prawa wpisują się w naukę Jana Pawła II, który na żadnym etapie swojego życia nie narzucał nikomu swojej wiary, przeciwnie doceniał różnorodność wyznań i dążył do wzajemnego poszanowania wszystkich ludzi. W pełnym zakresie należy zaaprobować pogląd G. Maronia, który stwierdził na gruncie wielu uchwał podejmowanych przez organy władzy publicznej, że „wyłączenie osób duchownych z katalogu tych, których można upamiętniać w formie uchwały okolicznościowej oznaczałoby traktowanie święceń kapłańskich czy ślubów zakonnych za czynnik stygmatyzujący. Kontrfaktycznym i krzywdzącym byłoby aprioryczne założenie, iż osoba duchowna nie może być wzorem patrioty i obywatela, względnie, że akurat tej kategorii osób organ władzy publicznej nie może stawiać innym za przykład godny naśladowania. O pogwałceniu art. 25 ust. 2 Konstytucji można by natomiast mówić wówczas, gdyby jako jedyny czy dominujący motyw uhonorowania Jana Pawła II wskazano w uchwale jego posługę czysto religijną przynależącą do sfery sacrum” (G. Maroń, *Odwołania do osoby papieża Jana Pawła II w polskim prawodawstwie*, Studia prawnicze KUL 2014, nr 3, s. 115-116). Przenosząc ten pogląd na grunt Statutu Szkoły należy stwierdzić, że przepis § 3 ust. 3 pkt 2 nie odnosi się w żaden sposób do sfery sacrum. Stawia Jana Pawła II jako przykład do naśladowania przez wszystkie osoby, bez względu na swoje wyznanie. Jest to przepis, który z przywołanych powyżej przyczyn w żadnym stopniu nie narusza także art. 14 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka.

Reasumując należy stwierdzić, że przepisy: § 72 ust. 4 i 5 Statutu Szkoły oraz § 3 ust. 3 pkt 2 Statutu Szkoły nie są sprzeczne z art. 14 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka oraz z art. 52 ust. 3 Konstytucji RP, art. 53 ust. 3 Konstytucji RP i art. 53 ust. 2 Konstytucji RP. Nie ma żadnych przesłanek prawnych, które wskazywałyby na konieczność uchylecia tych postanowień bądź ich zmiany. Niemniej jednak dziękujemy za przesłane uwagi i doceniamy Państwa starania o przestrzeganie przepisów prawa. Przekazuję jednocześnie, że Państwa wniosek był przedmiotem obrad Rady Pedagogicznej w dniu 27 marca 2018 r. Rada

Pedagogiczna nie zgodziła się z Państwa zarzutami i poparła stanowisko wyrażone w niniejszym piśmie.

radca prawny
Paweł Dębowski

Załącznik:

- odpis pełnomocnictwa.

Lublin, dnia 11 kwietnia 2018r.

Fundacja Wolność od Religii
ul. Fryderyka Chopina 41 lok. 2
20-023 Lublin
KRS 0000403073

Szanowna Pani Barbara Nowak
Małopolski Kurator Oświaty
ul. Ujastek 1
31-752 Kraków

Szanowna Pani Kurator,

Na podstawie art. 114 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*, wnoszę o doprowadzenie do uchylecia niezgodnych z prawem powszechnie obowiązującym zapisów statutu Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach (ul. Ks. J. Michalika 2, 32-087 Zielonki) przyjętego Uchwałą Rady Pedagogicznej nr 27/2017 z dnia 29 listopada 2017 r.:

1. par. 3 ust. 2 pkt 2 Statut: „Kształcenie ogólne w Szkole ma na celu rozwijanie postaw i wartości zgodnie z nauką głoszoną przez Patrona Szkoły Jana Pawła II.”;
2. par. 72 ust. 4 Statutu: „Szkoła corocznie w miesiącu października obchodzi uroczyste Święto Patrona Szkoły, którym jest Jan Paweł II. W związku z obchodami może ulec zmianie dzienny rozkład zajęć. W ramach obchodów Święta Patrona Szkoły uczniowie uczestniczą w mszy świętej z zachowaniem zasady dobrowolności.”;
3. par. 72 ust. 5 Statutu: „Szkoła wpisując w program obchodów Święta Patrona mszę świętą uwzględnia wolę rodziców uczniów, a także uznaje znaczenie postaci Jana Pawła II, która jednoznacznie kojarzy się z określonym wyznaniem.”

Powyższe zapisy statutu są niezgodne z art. 53 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 25 ust. 1 i 2 Konstytucji, a także z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i art. 14 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (ratyfikowanej ustawą z dnia 27 września 1990 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.).

Pragnę również zwrócić uwagę na stosowaną w szkole, niezgodną z prawem oświatowym, praktykę zbierania oświadczeń o nieuczestniczeniu na zajęcia z religii lub/i etyki. Na formularzu przekazywanym rodzicom znajduje się oświadczenie o treści: „Wyrażam życzenie aby moje dziecko **nie uczestniczyło ani w lekcjach religii, ani w lekcjach etyki**”. W przygotowanym przez szkołę formularzu nie jest również określone wyznanie jakiej religii dotyczą zajęcia.

Tymczasem poczynszy od dnia 1 września 2014 roku, w związku z wejściem w życie w dniu 1

września 2014 roku Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej (MEN) z dnia 25 marca 2014 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. z dnia 14 kwietnia 2014 r, poz. 478) niezbędną przesłanką dla zorganizowania w ramach planu zajęć szkolnych nauki religii lub etyki jest uprzednie otrzymanie przez osobę pełniącą funkcję dyrektora publicznego przedszkola lub publicznej szkoły, od rodzica (opiekuna prawnego) lub odpowiednio ucznia, **oświadczenia w formie pisemnej**_podpisanego przez rodzica (opiekuna prawnego) lub odpowiednio ucznia obejmującego oznaczenie imienia i nazwiska ucznia oraz życzenie (deklarację) uczestnictwa w zajęciach z określonej religii lub etyki. **Nie jest przy tym dopuszczalne przez przepisy prawa odbieranie przez szkołę od rodziców lub uczniów oświadczeń (negatywnych deklaracji) wskazujących, że uczeń nie będzie uczęszczał na religię lub etykę, lub też przedkładanie rodzicom wzorów oświadczeń, które preferują wybór zajęć z jakiegokolwiek religii lub z etyki.** Procedura przyjmowania przedmiotowych oświadczeń od rodziców lub uczniów nie może bowiem naruszać dyspozycji art. 53 ust. 7 Konstytucji RP, który wskazuje, że „*Nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawniania swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania*”.

Podstawą funkcjonowania szkoły publicznej jest – zgodnie z art. 44 ust. 2 ustawy z dnia z dnia 14 grudnia 2016 r. - statut, stanowiący dokument o określonej treści normatywnej (art. 98 tej samej ustawy). Zgodnie natomiast z art. 72 Prawa oświatowego, *Rada pedagogiczna przygotowuje projekt statutu szkoły lub placówki albo jego zmian i przedstawia do uchwalenia radzie szkoły lub placówki.* Niewątpliwie natomiast statut nie może być sprzeczny z prawem. Zgodnie bowiem z art. 114 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe: Kurator oświaty, a w przypadku szkół i placówek artystycznych - dyrektor specjalistycznej jednostki nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1, może uchylić statut publicznego przedszkola, publicznej szkoły lub placówki albo niektóre jego postanowienia, jeżeli są sprzeczne z prawem. Organowi, który nadał lub uchwalił statut, od decyzji kuratora oświaty, a w przypadku szkół i placówek artystycznych - dyrektora specjalistycznej jednostki nadzoru, o której mowa w art. 53 ust. 1, przysługuje odwołanie odpowiednio do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania albo ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.* Sprzeczność z prawem należy natomiast oceniać jako **naruszanie przez regulację statutową jakichkolwiek przepisów prawa**, a więc nie tylko sprzeczność z Prawem oświatowym, lecz także z przepisami wydanych na jej podstawie rozporządzeń oraz z innymi ustawami i rozporządzeniami należącymi do odrębnych działów i gałęzi prawa (np. sprzeczne z prawem, tzn. z Kodeksem cywilnym i z komentowaną ustawą, byłoby postanowienie statutu mówiące, że szkoła ma osobowość prawną) (Pilich, Mateusz. Art. 114. W: Komentarz do ustawy - Prawo oświatowe, [w:] Prawo oświatowe oraz przepisy wprowadzające. Komentarz. Wolters Kluwer Polska, 2018). Konkludując, statut szkoły publicznej

nie może zawierać unormowań sprzecznych z powszechnie obowiązującym prawem. Prawem takim są również regulacje konwencyjne i konstytucyjne dotyczące prawnie dopuszczalnego uzewnętrznienia religii w publicznej szkole. Regulacjami zatem, które winny być w statucie przestrzegane są w szczególności art. 14 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (ratyfikowanej ustawą z dnia 27 września 1990 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.), a także 53 ust. 3 oraz art. 25 ust. 1 i 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Zgodnie natomiast z powoływanym art. 14 Konwencji: *Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania*, zgodnie ponadto z art. 53 ust. 3 Konstytucji: *Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. Przepis art. 48 ust. 1 stosuje się odpowiednio*, zgodnie natomiast z cytowanymi art. 25 ust. 1 i 2 konstytucji: *1. Kościoły i inne związki wyznaniowe są równouprawnione. 2. Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym*, ponadto zgodnie z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP: *Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne*. Postanowienia statutu szkoły, o których mowa powyżej są niezgodne z zacytowanymi normami prawa powszechnie obowiązującego, bo ograniczają prawo rodzica do wyboru ukierunkowania moralnego dziecka. W związku z tym Fundacja złożyła do dyrekcji szkoły wnioski o zmianę statutu i uchylenie przedmiotowych postanowień statutu w piśmie z dnia 2 marca 2018r. W odpowiedzi dyrekcja szkoły uznała jednak, że postanowienia statutu są zgodne z obowiązującym prawem (odpowiedź dyrekcji szkoły stanowi załącznik tegoż pisma).

Niewątpliwie natomiast powoływane normy prawa wyznaczają dopuszczalną granicę możliwej ingerencji władz państwowych (w tym szkolnych) w sferę moralności i wiary, w szczególności wyznaczają pozytywne obowiązki szkoły – jako placówki oświatowej finansowanej z publicznych pieniędzy – w zakresie kultywowania danej religii i światopoglądu. Rzeczony art. 25 ust. 1 i 2 Konstytucji RP formułuje zasadę równouprawnienia związków wyznaniowych. Powyższa zasada oznacza, że nie jest możliwe uprzywilejowanie jednych związków wyznaniowych kosztem drugich. W świetle art. 25 ust. 1 i 2 w związku z art. 53 ust. 2 i 3, a w konsekwencji, także w związku art. 48 ust. 1, do którego odsyła art. 53 ust. 3 Konstytucji - w zakresie zapewnienia praw wynikających z wolności religii, określonych w art. 53 ust. 2 i 3 Konstytucji, kościoły i związki wyznaniowe są równouprawnione, a władze publiczne winny zachować bezstronność określoną w art. 25 ust. 2 Konstytucji. Szczególna pozycja instytucjonalna Kościoła katolickiego, wynikająca z art. 25 ust. 4 Konstytucji i z Konkordatu, ma więc, w świetle art. 25 ust. 1 i 2 w związku z art. 53 ust. 2 i 3 Konstytucji, swoje ograniczenia, będące konsekwencją równych praw każdego, wynikających z wolności religii, w tym także równych praw, wynikających z wolności nauczania

każdej religii. Art. 25 ust. 4 Konstytucji stanowi więc, na gruncie innych przepisów tego artykułu *lex specialis* o ograniczonym zakresie, skoro szczególna regulacja pozycji instytucjonalnej Kościoła Katolickiego jest ograniczona równoprawnością wyznawców wszystkich religii i wyznań, w zakresie praw wynikających z art. 53 Konstytucji, w szczególności z jego ust. 2 i 3 (Wyrok TK z dnia 2 grudnia 2009, 10/07).

Powyżej zarysowane wolności dotyczą przede wszystkim wolności wyboru ukierunkowania moralnego dziecka przez rodziców albo przez ucznia samego. Niewątpliwie ustawodawca zmierza do ograniczenia wpływu wzorców religijnych nieakceptowanych przez uczniów i ich rodziców. W takim duchu formułuje dobrowolne nauczanie nie tylko religii, ale i etyki. Przedmioty te bowiem posiadają za cel określone uformowanie moralne ucznia („przedmioty formacyjne”). **Zobowiązanie ucznia niewyznającego religii katolickiej do przestrzegania zasad moralnych Jana Pawła II (głowy Kościoła Katolickiego) spełnia natomiast cel formacyjny wbrew jego woli (uformowanie w konkretnym kierunku moralnym) i stanowi próbę obejścia przepisów o dobrowolności nauczania konkretnego światopoglądu moralnego.** Zapisane konstytucyjnie założenie wolności doboru wpływu określonych idei na rozwój dziecka doznaje w tym wypadku nieuzasadnionego ograniczenia. **Skoro ustawodawca pozostawia rodzicom albo dziecku sferę decyzyjną w zakresie moralności, to nie jest możliwe jej ograniczanie.** Tymczasem, w pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę, że zapis zawarty w paragrafie trzecim, o nauczaniu w zgodzie z nauką Jana Pawła II, stanowi jawną preferencję wartości katolickich przed jakimikolwiek innymi wartościami. W niniejszej sprawie zatem dochodzi do naruszenia postanowień konstytucji, a to z tego względu, że jawne propagowanie nauki Jana Pawła II i zapis statutowy, że przedmiotem działalności szkoły będzie urzeczywistnianie i opieranie nauczania na tej nauce, jest niezgodny z zasadą równouprawnienia związków wyznaniowych oraz niezgodny z zasadą wyboru światopoglądu moralnego dziecka przez rodzica. **Warto zauważyć, że statut szkoły nie przewiduje od obowiązku nauczania postawy Jana Pawła II żadnych wyjątków.** W takiej sytuacji zarezerwowana konstytucyjnie sfera wolności doznaje ograniczenia ze względu na nieznajdujący odstępstw zapis statutowy. Nawet osoby niewierzące albo niewyznające światopoglądu katolickiego będą musiały dopasować się do standardu nauczania „w duchu” moralności katolickiej proponowanej przez patrona szkoły. Nie ma wątpliwości, że faktyczne wyznawanie przez danych uczniów (których na pewno jest większość) wiary katolickiej spowoduje obcowanie uczniów niewierzących z niechcianymi treściami religijnymi, ale jednak szkoła publiczna nie może w żaden sposób indoktrynować albo wpajać treści głoszonych przez autorytety kościelne, jak podkreśla się bowiem w orzecznictwie: Z konstytucyjnej zasady równouprawnienia kościołów/związków wyznaniowych (art. 25 ust. 1) bynajmniej nie wynika:

- obowiązek władzy publicznej pozytywnej egalitaryzacji statusów faktycznych związków wyznaniowych (kościół);

- zakaz dla związku wyznaniowego/kościółu fruktyfikacji swej dominującej pozycji w zakresie przewidzianego przez prawo (Konstytucję) udziału w życiu publicznym/społecznym. Dzięki swej pozycji faktycznej kościoły (związki religijne) konkurują ze sobą, prowadząc rodzaj walki aksjologicznej "o rząd dusz";

- nakaz wkraczania władzy publicznej we wspomnianą wyżej konkurencję między związkami wyznaniowymi/kościółami. Brak tu bowiem podstaw do traktowania sytuacji analogicznie jak powinności władzy publicznej w zakresie prawa konkurencji rynkowej (zwalczanie nieuczciwej konkurencji). Z zasady tej natomiast wynika jednak dla władzy publicznej zakaz powiększania (działaniem tej władzy) i tak istniejącej, z uwagi na faktyczną nierówność uczestnictwa związków wyznaniowych (kościółów) w życiu publicznym/społecznym, rozmiarów fruktyfikacji przez związki wyznaniowe (kościóły) ich wpływu. Złamanie tego zakazu jest naruszeniem treści art. 25 ust. 2 Konstytucji mówiącego o zasadzie bezstronności władzy publicznej, ponieważ w konsekwencji dochodzi tu do naruszenia przez władze art. 25 ust. 1 – zasady równouprawnienia. (zdanie odrębne prof. Ewy Łętowskiej do wyroku TK U 10/07) Parafrazując słowa zawarte w tym orzeczeniu, nie jest zatem problemem - z punktu widzenia zasady równouprawnienia i bezstronności kościołów/związków wyznaniowych - sytuacja, gdy faktycznie opcja nauczania religii w szkole oznacza fruktyfikację przytłaczającej dominacji nauczania religii rzymskokatolickiej. Wolno to wykorzystywać temu kościołowi, a nie wolno władzy publicznej temu przeszkadzać. Problemem jednak - z punktu widzenia równouprawnienia kościołów/związków wyznaniowych i bezstronności zachowania władzy publicznej jest uczynienie poglądów moralnych kościoła odniesieniem dla kształtowania moralności uczniów. **Do takiej sytuacji dochodzi natomiast, gdy szkoła publiczna otwarcie propaguje naukę moralną głowy i świętego jednego z kościołów, stawiając sobie za statutowy cel nauczanie przyjętych przez tę osobę wartości. W niniejszej sprawie poprzez zawarcie w statucie takich postanowień dochodzi do bezprawnego umacniania pozycji dominującego związku wyznaniowego, co prowadzi do naruszenia zasady bezstronności państwa względem innych wyznań.**

Całkowicie nie do zaakceptowania są argumenty Szkoły wyrażone w odpowiedzi na nasze pismo, jakoby zapis, że Szkoła będzie uczyła zgodnie z nauką moralną Jana Pawła II nie odnosi się do indoktrynacji religijnej. **Nauka Jana Pawła II jest naznaczona religią katolicką, tak jak np. nauka Mahometa jest naznaczona islamem. Statut w sposób prosty podkreśla ponadto (paragraf 72 ust. 5), że postać Jana Pawła II jednoznacznie kojarzy się z danym wyznaniem. W sposób zatem prosty dochodzi do eksponowania Jana Pawła II jako postaci religijnej, a nie – jak chce tego Szkoła – jako „humanisty i wielkiego człowieka”. Nie można oddzielić poglądów głowy związku wyznaniowego od poglądów o ściśle religijnym charakterze, nie da się bowiem wyznaczyć takiej granicy. Istnienie jakichkolwiek poglądów głowy Kościoła Katolickiego, które są sprzeczne z nauką Kościoła Katolickiego jest ponadto sprzeczne z doktryną kościelną i nigdy nie mogłoby mieć miejsca. Jak podkreśla ponadto sama Szkoła,**

właściwym sposobem upamiętnienia osoby związanej z Kościołem Katolickim jest uczestnictwo w praktyce religijnej – sama zatem szkoła uznaje jednoznacznie katolicki wydźwięk tej postaci. Zapis o kultywowaniu nauki Jana Pawła II jest zapisem mającym na celu indoktrynację religijną. Nie chodzi zatem o kontynuowanie humanistycznego przesłania Karola Wojtyły, a o naukę katolicką Jana Pawła II. Zapisu tego nie da się zrozumieć inaczej, bo jest on połączony z organizacją mszy, jako sposobu uczczenia jego pamięci. Formułowanie zatem poglądów, jakoby był on również wielkim humanistą i w tej roli miał być dostępny jako wzór moralności – jest całkowicie absurdalne. Nauka Jana Pawła II nie była nauką o świeckim charakterze, a o charakterze religijnym. Gdyby natomiast szkoła chciała podkreślić dorobek humanistyczny Jana Pawła II jako wybitnej postaci, to mogła przecież przyjąć świętowanie osoby Karola Wojtyły – pod prawdziwym imieniem i nazwiskiem – a nie pod imieniem, pod którym był on głową kościoła.

Zadać ponadto należy pytanie, w jaki sposób Szkoła ma zamiar w stosunku do jednych z uczniów „rozwijać postawy i wartości zgodne z nauczaniem Jana Pawła II” (par. 3 ust. 2 pkt 2 Statutu), a w stosunku do tych, którzy takich postaw nie podzielają – takich wartości i postaw nie rozwijać? Wiązałoby się to niezaprzeczalnie z prowadzeniem dwóch, równoległych programów nauczania, w ramach których dla jednych uczniów wprowadzono by wartości wyznawane przez Jana Pawła II, a w dla drugich formułowano by program bez tych wartości. Przeczy to zasadzie równouprawnienia wszystkich uczniów ze względu na światopogląd.

W dalszej kolejności nie są zgodne z zakazem ingerencji szkoły w sferę światopoglądową zapisy o organizacji święta patrona szkoły (oraz mszy), a także o uznaniu postaci Jana Pawła II. Kwestią wartą rozważenia jest zakres pozytywnego obowiązku nakładanego na szkołę publiczną w zakresie organizowania konkretnej praktyki religijnej – współpracy ze związkiem wyznaniowym w celu udostępnienia praktyki religijnej jego wyznawcom. Otóż szkoła publiczna tylko w takim zakresie może współdziałać z Kościołem Katolickim, w jakim to zakresie oznaczony jest obowiązek pozytywnego działania. Innymi słowy, szkoła publiczna nie może czynić ani mniej, ani więcej niż jest przepisane przez prawo powszechnie obowiązujące. W niniejszej sprawie doszło do przekroczenia granicy pozytywnego obowiązku współdziałania z Kościołem Katolickim. Otóż niewątpliwie organizowanie wyjścia na mszę i festiwal świętego katolickiego – głowy kościoła w październiku każdego roku należą do pojęcia praktyk religijnych. **Nie da się bowiem świętować osoby Jana Pawła II bez konotacji religijnych, eksponowania symboli katolickich, czy mowy o jego nauce (np. akademii uczniowskiej, w ramach której zostaną zaprezentowane jego jednoznacznie katolickie wiersze).** Termin "praktyki religijne" należy bowiem rozumieć bardzo szeroko, w kontekście art. 53 ust. 2 Konstytucji RP, a więc jako wszelkie przejawy uzewnętrzniania wolności religii, czyli m. in. modlitwy, posty, udział w nabożeństwach, czynności rytualne, ale również sposób ubierania się. Do praktyk religijnych zaliczyć również należy celebrowanie postaci papieża i Świętego Kościoła Katolickiego w ramach

szkolnych obowiązków. Niewątpliwie zapisanie w statucie szkoły wyjścia na mszę, a także święta Jana Pawła II jest organizowaniem praktyki religijnej. Zgodnie natomiast z poglądami doktryny: W szkole określona religia może być „nauczana”; jest to jedyny obowiązek, jaki konstytucja formułuje – w kontekście analizowanych tu wolności jednostki – pod adresem szkoły. Kierownictwu szkoły nie wolno więc organizować uczestnictwa uczniów także w innych sytuacjach „uzewnętrzniania” (ust. 5) religii, ani tym bardziej „zmuszania [ich] do uczestnictwa w praktykach religijnych” (ust. 6) (Sarnecki, Paweł. Art. 53. W: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II, wyd. II. Wydawnictwo Sejmowe, 2016). Konkludując, na szkołę został nałożony tylko jeden pozytywny obowiązek religijny – organizowania zajęć religii. W pozostałym zakresie szkoła powinna pozostać światopoglądowo neutralna. Zgodzić się należy z powołanym przez szkołę poglądem, że: należy też uznać, że zasada „współdziałania” państwa i kościołów (art. 25 ust. 3) czyni dopuszczalnym pewne posunięcia kierownictwa szkół publicznych (łącznie z organem naczelnym, kierującym tym działem administracji rządowej), stanowiące ułatwienia w spełnianiu praktyk religijnych przez uczniów (np. ferie szkolne w okresie tzw. rekolekcji). Jednakże zapisanie w szkolnym statucie wyjścia na mszę oraz współorganizowanie tego wydarzenia z Kościołem jest niedopuszczalnym przekroczeniem powyższych zasad normatywnych. W istocie w sprawie nie dochodzi do ułatwienia odbywania praktyki religijnej, ale jej zaplanowania w statucie i współorganizacji święta religijnego. W dalszej kolejności obchody katolickiego patrona szkoły publicznej w istocie polegają na uczestnictwie wierzących dzieci we mszy, statut natomiast milczy o metodzie świętowania uczniów o poglądach ateistycznych, co oznacza, że uczniowie ci ze świętowania są wyłączeni, bo nie ma dla nich świeckiej alternatywy święta. W dalszej kolejności, nawet gdyby taką alternatywę przewidziano, to nie sposób sobie wyobrazić, w jaki sposób wyglądałoby takie świeckie świętowanie postaci Jana Pawła II. Czym innym jest bowiem doraźna pomoc w organizowaniu praktyki religijnej, a czym innym jest zapisanie takiego obowiązku w statucie szkoły publicznej. Obchody święta papieskiego są wzbogacone o oficjalny punkt uroczystości – msza stanowi integralny punkt obchodów. Nie zmienia tego fakt, że udział w imprezie jest dobrowolny i zależny od woli rodziców. Szkoła nie powinna angażować się w praktyki religijne wykorzystując przy tym szkolne fundusze i zmieniając program zajęć. Treścią umieszczonych w statucie zapisów jest nie tylko „ułatwienie” w praktykowaniu danej religii, a jawne nastawienie szkoły na „katolicyzację” życia szkolnego. O ile uczniom niewierzącym rzeczywiście przyznano mechanizm odmowy uczestniczenia w praktykach, o tyle jednak szkoła pomimo to eksponuje postać Jana Pawła II nakazując wyznawać wartości tej osoby. Ponadto nie może ująć uwadze, że wsparcie organizacji wydarzeń religijnych wychodzi poza margines „pomocy” w organizacji. W szkolnym statucie zapisano bowiem cykliczne organizowanie Mszy i – co więcej – święta o charakterze religijnym. Absurdalne jest natomiast rozumowanie szkoły, że gdyby patronem była np. poetka, to zorganizowano by święto odpowiadające formą tej osobie (np. czytanie wierszy). Otóż poeta nie kojarzy się jednoznacznie z określonym wyznaniem, a co za tym

idzie – jego święto nie stanowi imprezy religijnej. Państwo ma natomiast być bezstronne w stosunku do poglądów religijnych, a nie beletrystycznych (Adam Mickiewicz), czy naukowych (Maria Curie-Skłodowska). Innymi słowy, organizowanie święta innych patronów nie posiada elementów religijnych. Z promocją postaci Jana Pawła II połączony jest bowiem kult m. in. symboli religijnych takich jak krzyże, czy obraz Jezusa Chrystusa.

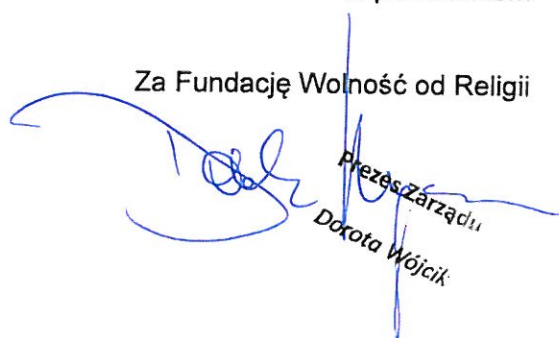
Zaskarżone rozwiązania zawarte w statucie szkoły tworzą cały kompleks rozwiązań i nie mogą być rozpatrywane oddzielnie, bez interpretacji w świetle innych jego postanowień. W ten sposób dochodzi do stworzenia kompleksu postanowień w istocie zmieniających świecką szkołę w szkołę o preferencji religii katolickiej, co jest z tego względu niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa, bo niedopuszczalna jest fruktuacja pozycji dominującej Kościoła Katolickiego.

Powyższe postanowienia pozostają również niezgodne z art. 14 ust. 1 *KONWENCJI O PRAWACH DZIECKA* przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., zgodnie z którym: *Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania*. Niewątpliwie natomiast postanowienia wskazujące, że Szkoła kształci w kierunku wyznawania wartości takich, jakie wyznawała osoba kojarzona z Kościołem Katolickim jest złamaniem powyższej zasady. Innymi słowy, skoro powyższa konwencja jest elementem porządku prawnego RP, a postanowienia statutu szkoły publicznej (finansowanej ze środków publicznych) są z nią sprzeczne, to postanowienia takie powinny być wyeliminowane z obrotu prawnego.

W warunkach dominacji faktycznej, wzmacnianie środkami prawnymi dominanta nie jest bezstronnością. Zaskarżone postanowienia statutu powodują umocnienie i tak już silnej pozycji Kościoła Katolickiego.

Z poważaniem

Za Fundację Wolność od Religii

Prezes Zarządu
Dorothea Wójcik

Załączniki:

- 1) Pismo z dnia 02.03.2018r. do Pani Bożeny Nowak, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Zielonkach
- 2) Pismo z dnia 27 marca 2018r. z Kancelarii Radcy Prawnego Pawła Dębowskiego, Pełnomocnika Pani Bożeny Nowak - odpowiedź na pismo z dnia 2 marca 2018r.

Kraków, 16 maja 2018 r.

Pani

Dorota Wójcik
Prezes Zarządu
Fundacji Wolność od Religii
ul. Fryderyka Chopina 41/2
20-023 Lublin

Odpowiadając na wniosek z dnia 11 kwietnia 2018 r. dotyczącego uchylenia następujących zapisów w statucie Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach :

1. §3 ust. 2 pkt. 2 „Kształcenie ogólne w Szkole ma na celu”:
„2) rozwijanie postaw i wartości zgodnie z nauką głoszoną przez Patrona Szkoły Jana Pawła II”;
2. §72 ust.4 „ Szkoła corocznie w miesiącu października obchodzi uroczyste Święto Patrona Szkoły, którym jest Jan Paweł II. W związku z obchodami może ulec zmianie dzienny rozkład zajęć. W ramach obchodów Święta Patrona Szkoły uczniowie uczestniczą w mszy świętej z zachowaniem zasady dobrowolności”.
3. §72 ust.5 „Szkoła wpisując w program obchodów Święta Patrona mszę świętą uwzględnia wolę rodziców uczniów, a także uznaje znaczenie postaci Jana Pawła II, która jednoznacznie kojarzy się z określonym wyznaniem”,

informuję, że po dokonaniu analizy przesłanych dokumentów oraz przeprowadzeniu kontroli zapisów statutu Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zielonkach, nie znajdują podstaw do wszczęcia postępowania w sprawie uchylenia wyżej przytoczonych zapisów jako niezgodnych z prawem.

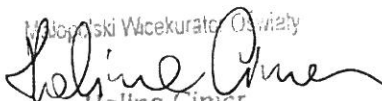
Statut Szkoły Podstawowej w Zielonkach, jest dokumentem wewnętrznym regulującym pracę szkoły we wszystkich obszarach jej działalności z uwzględnieniem potrzeb i możliwości wszystkich uczniów.

Treść wskazanego zapisu w § 3 ust. 2 pkt 2 odnosi się do § 3 ust. 3 pkt. 2 Statutu Szkoły Podstawowej w Zielonkach, z którego wynika, że szkoła zamierza kształtować u uczniów postawy i wartości oparte na nauce Jana Pawła II, patrona szkoły. Od 2005 r. Szkoła Podstawowa w Zielonkach nosi imię „Jana Pawła II”, nadane Uchwałą Nr XXVII/31/2005 Rady Gminy Zielonki z dnia 10 czerwca 2005 r., zatem zapis ten w statucie szkoły odnosi się do Uchwały Rady Gminy Zielonki.

Zgodnie z art. 98 ust. 1. pkt 6 ustawy Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 z późn. zm.) statut szkoły winien określać organizację pracy szkoły, co odnosi się również do określenia

zasad organizowania imprez i uroczystości szkolnych. Zatem, § 72 ust. 4 i ust. 5 wskazują w jaki sposób obchodzone jest święto patrona w szkole i zasady uczestniczenia uczniów w tej uroczystości. Należy zwrócić uwagę, że powyższe zapisy pozwalają zarówno uczniom jak i rodzicom decydować o uczestniczeniu, bądź nieuczestniczeniu w tych uroczystościach.

W związku z powyższym kwestionowane przez Państwo zapisy w statucie Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła w Zielonkach, w ocenie organu sprawującego nadzór pedagogiczny, wskazują na dobrowolny charakter praktyk religijnych i nie naruszają wolności osobistych człowieka związanych z wyznawanym poglądem. Zatem nie można uznać, że zapisy te sprzeczne są z prawem.

Miejscowski Wicekurator Oświaty

Halina Cimer